

گروه علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و مطالعات منطقه‌ای

احمد مهربان دافساری

رتبه: شایسته تقدیر بخش بزرگسال

تحصیلات: دکتری

عنوان اثر: تحلیل پدیده افراط‌گرایی مذهبی در خاورمیانه با تأکید بر مفهوم نوع‌عصیبت (مطالعه موردی: گروه سلفی-تکفیری داعش)

قالب اثر: رساله دکتری

درباره پژوهشگر

احمد مهربان در سال ۱۳۵۷ در رشت متولد شد. دیپلم خود را در رشته ریاضی فیزیک اخذ کرد و سپس در مقطع کارشناسی به تحصیل در رشته مهندسی پرداخت، لیکن با توجه به علاقه به علوم اجتماعی در مقطع کارشناسی ارشد به تحصیل در رشته علوم سیاسی در دانشگاه شهید بهشتی اقدام نمود. پایان‌نامه کارشناسی ارشد وی به موضوع عملیات انتحاری و رواج آن پس از حملات ۱۱ سپتامبر اختصاص یافت. پس از اخذ کارشناسی ارشد به فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی پرداخت و در سال ۱۳۹۳ در مقطع دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه شهید بهشتی پذیرفته شد. او در این مقطع مطالعه گروه‌های افراطی و پدیده افراط‌گرایی مذهبی را ادامه داد و به عنوان پژوهشگر ارشد به دانشگاه واترلوی کانادا دعوت شد. در این فرصت با همکاری پروفیسور لورن دوسون به تدوین چارچوبی معرفت‌شناختی برای استخراج و تدوین نظریه اجتماعی از آراء اندیشمندان کلاسیک بومی پرداخت و از راهنمایی وی در زمینه نگارش رساله دکتری بهره برد. رساله وی پس از دفاع با درجه عالی با اعمال تغییرات به صورت کتابی تحت عنوان «داعش و عصیبت؛ رهیافتی نوخلدونی به شکل‌گیری و دولت‌سازی داعش» در سال ۱۳۹۸ به چاپ رسید.

چکیده اثر

در حال حاضر تروریسم در مقام ثمره اصلی تکفیر و سلفی‌گری جهادی به بحرانی با ابعاد منطقه‌ای و جهانی تبدیل شده است و انسجام و پایایی گروه‌ها و سازمان‌های تروریستی فراملی از جمله مهمترین و بحث‌انگیزترین نقاط قوت آنها به شمار می‌رود. داعش و سازمان‌های مشابه آن - همچون القاعده - با وجود تنوع خاستگاه و پراکندگی قومی، نژادی و زبانی اعضای آن از انسجام گروهی قابل توجهی برخوردارند. بنابراین ویژگی فوق و نقش آن در دولت‌سازی داعش نیازمند بررسی عمیق‌تر و در صورت امکان ایجاد مدل‌های نظری و مفهومی متناسب است. لذا پژوهش حاضر با هدف ابداع ابزارهای نظری فوق این انسجام را با مراجعه به مفهوم عصیبت ابن‌خلدون که برآمده از سنت تفکر اجتماعی اندیشمندان جهان اسلام است بررسی می‌کند تا مدلی متناسب و درونی شده برای تحلیل پدیده افراط‌گرایی مذهبی به طور عام و ظهور داعش به طور خاص ارائه دهد. بر این اساس روند شکل‌گیری، ویژگی‌های منحصر به فرد و پیامدهای ظهور داعش در پرتو تحول مفهوم عصیبت با ارائه مدلی نوخلدونی و در سطح امت تحلیل و بررسی می‌شود. در پایان همراه با معرفی مفهوم نوع‌عصیبت چشم‌انداز دولت-ملت‌سازی در منطقه خاورمیانه از منظر این مفهوم و با توجه به ظهور موجودیت‌های سیاسی- نظامی غیردولتی در این منطقه مورد گمانه‌زنی قرار می‌گیرد.

